

Mühendislik ve Oda Üyeliği

Av. Zeki İşlekel
zeki.islekel@emo.org.tr

Thomas Hobbes, Leviathan'da insanların birbirlerine karşı güvenliklerinin sağlanması amacıyla iktidarı bir kişi ya da bir meclise devrettiklerini söyler. Kitabın ilk baskısından bu yana korunan kapağındaki çizim de bunun bir ifadesidir. Bir elinde gücü simgeleyen kılıç, diğer elinde ise dini simgeleyen asa bulunduran bir kral. Kralın vücudu ise binlerce insandan oluşmaktadır. Kral ya da meclis hiyerarşik olarak en üsttedir ve toplumun bütününe ilgilendiren kuralları koymaktadır.

İster tek egemen güç olsun ister meclis olsun, tüm toplumlarda, iktidar, iktidarını devlet örgütlenmesi içerisinde yer alan, hiyerarşik olarak kendisine bağlı kurumlar ile paylaşmıştır ya da paylaşmak zorunda kalmıştır. Leviathan'ın kapağındaki çizimde yer alan kralın elinde bu nedenle maddi ve manevi hayata ilişkin iki güç kurumlarının simgeleri yer almaktadır. Kılıç ve asa.

İktidarın resmi kanalı içerisinde hiyerarşiyi koymak her zaman kolay olmuştur. İktidar sahibi ekonomik olarak kendisine bağlı olan ve dolaylı olarak iktidarı paylaşan çalışanları arasındaki hiyerarşik ilişkiye ilişkin kuralları rahatlıkla koymuştur.

Sivil hayatın idari açıdan düzenlenmesi ise genellikle özerk kuruluşlar aracılığı ile olmuştur. Bu kuruluşların özerklik dereceleri ise demokratikliğin bir ölçüsü olmuştur. Meslek kuruluşlarının idareden

bağımsız olduğu yapılar demokratik bir toplum yapısını işaret etmekte iken, idarenin hiyerarşik yapısına bağlı olduğu korporativ yapılar ise Musollini'nin ifadesi ile faşizmin temelini oluşturmuşlardır.

Bu anlamı ile meslek odaları; Osmanlı ve öncesi Selçuklu döneminde var olan Lonca sisteminin modern ifadeleridir.

Meslek odaları Anayasal sistemimize 1961 Anayasası ile girmiştir. Önceki Anayasalar olan 1921 ve 1924 tarihli Anayasalarda böyle bir tanımlama yoktur. 1961 Anayasasının 122. maddesinde, Meslek odaları kamu kurumu niteliğinde olarak düzenlenmiş ve kuruluşların tüzük ve yönetmeliklerinin demokratik esaslara aykırı olamayacağı ve organlarının ancak yargı kararı ile geçici veya sürekli olarak görevden alınabilecekleri belirtilmiştir.

1980 Anayasası 1961 anayasasından esasları aynen korumakla birlikte kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların üye olma zorunluluklarını kaldırmıştır. Bunun yanı sıra meslek kuruluşlarının görevlerini ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

6235 Sayılı yasa 27 Ocak 1954 tarihinde kabul edilmiş ve 4 Şubat 1954 tarih ve 8625 Sayılı Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Yani her iki Anayasa'dan da eskidir. Buna Karşın yasanın kuruluşuna ilişkin 1. Maddesi ve Birliğin kuruluş amacı başlığını taşıyan 2. Maddesi 19.04.1983 tarih ve

66 sayılı KHK ile değiştirilmiştir.

6235 Sayılı Kanunun 33. Maddesi hükmüne göre; Türkiye'de Mühendislik faaliyetinde bulunmak isteyen kişiler, ihtisasları ile ilgili odaya üye olmak ve üyeliklerini muhafaza etmek zorundadır. Bu konuda yasa bir istisna getirmiş, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanların üye olmak zorunda olmadıkları, yani üyeliklerinin ihtiyari olduğunu belirtmiştir. Ancak 33. Madde bu konudaki düzenlenmesinde, üye olmayanların görevlerinin gereği olan işleri yaparken, mesleki bakımdan, Odaya kayıtlı meslektaşlarının yetkileriyle haklarına sahip ve ödevleriyle yükümlü olduklarını da belirtmiştir.

Madde hükmü ile kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanlar için tanınan istisnanın iki noktaya özgülendiği görülmektedir;

a- Tanınan istisna sadece mühendislik kamudaki görevleri ile ilgilidir. Eğer kamu görevlisi olan Mühendis aynı zamanda ikinci bir iş yapıyorsa ve bu işi bir mühendislik uygulaması niteliğinde ise, ikinci işini yürütmek için ihtisası ile ilgili bir odaya kaydolmakla yükümlüdür. Bunun en önemli örneklerinden biri bilirkişilik hizmetleridir. Ceza ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu; bilirkişiliği bir meslek olarak değil, bir görev olarak tanımlamıştır. Ancak bu görev esas olarak bilirkişi olarak görüşüne başvurulmuş kişinin uzmanlık alanı olan mesleğinin uygu-

lanmasına ilişkindir ve profesyonelce yürütülmektedir. Nitekim her iki yasa da da bilirkişinin emek ve mesaisinin karşılığı olarak bir ücret ödenmesini emretmiştir. Bunun dışında bu net bir kazanç olup Vergi Mevzuatına göre de vergilendirilmektedir

Diğer taraftan bilirkişinin bir kamu kurumu olduğu tartışmasız mahkemeler için görev yaptığı bu nedenle üye olması gerekmeyeceği ileri sürülse dahi, bilirkişinin bir mahkeme görevlisi olmaması karşısında bu düşüncenin doğru olarak kabul edilmesi olanaklı değildir. Nitekim gerek ceza Muhakemeleri kanununda gerekse Hukuk Muhakemeleri kanununda bilirkişi; gerektiğinde görüşüne başvurulmuş bir kamu görevlisi olarak belirtilmemiştir. Yasalarda bilirkişi "hakimin çözümü hukuk bilgisi ve genel kültürü ile çözümlenemeyeceği özel ve teknik konularda uzmanlığına başvurulmuş kişidir" ve mahkeme görevlileri içerisinde değil, kanunla zorunlu bilirkişi olarak görevlendirilen adli tıp kurumu gibi kurumlarda görev alanlar açıklamalarımızın dışındadır.

Belirtilen nedenlerle gerek mahkemelerde gerekse farklı kurumlarda, kendi görev yaptığı kamu kurumu dışında bir kuruma hizmet üreten mühendislerin meslek odalarına üye olmalarının zorunlu olması gerekliliği açıktır.

b- Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan mühendisler, meslekleri bakımından, üye olan mühendislerle aynı hak ve yetkilere sahipler ve aynı ödevler ile yükümlüdürler. Hak, yetki ve ödevlerin, meslekleri ile sınırlandırılmış olması nedeni ile üye olmayan kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan mühendislerin, oda organlarının belirlenmesi için yapılan seçimlere katılmayacakları, oy kullanamayacakları ve seçilemeyecekleri açıktır. Zira oda organlarını seçme ve seçilme hakkı mühendislik mesleğinin uygulamasına ilişkin olmayıp, mühendislik mesleğinin bir sonucu olarak düzenlenmiştir.

Ancak yasa da yer alan disiplin hükümleri bu durumun dışındadır. 6235 Sayılı Yasanın (2.) Maddesinin (b) bendinde, birliğin kuruluş amaçlarından birinin de meslek mensuplarının birbirleriyle ve halkla olan iliş-

kilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyette bulunmak olduğu belirtilmektedir.

Bu anlamda görev yaptığı işveren kamu veya özel sektör olmasının veya mühendisin serbest olarak faaliyette bulunmasına bağlı olarak yapılmış tek ayırım Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu olan mühendis ve mimarlara ilişkindir. Barış zamanı için aşırı olarak kabul edilse dahi, farklı görev ve insiyatife tabi olan silahlı kuvvetler mensuplarının ayrı bir sistem içerisinde olmaları doğaldır. Hatta ülkemizde bu ayırım yargı için de yapılmış ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları tamamen farklı kurallara bağlı olan askeri yargı kapsamına alınmışlardır.

Bunun dışında ülkemizde hizmet üreten Tüm Mühendislerin öncelikle 6235 sayılı Kanun ve bu kanun hükümlerine dayanılarak hazırlanmış olan Yönetmeliklerle belirlenen Mühendislik etik kurallarına uygun olarak mesleki faaliyetlerini yürütmeleri gerekmektedir.

Resmi Gazete'den

Tarih	Sayı	Kurum	
13 Ağustos	28383	Kamu İhale Kurumu	Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
14 Ağustos	28384	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Asansör Yıllık Kontrol Faaliyetlerinde Görev Alacak A Tipi Muayene Kuruluşlarınca Uyulacak Usul Ve Esaslara Dair Tebliğ (SGM: 2012/15)
14 Ağustos	28384	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Proje Ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları Hakkında Tebliğ
14 Ağustos	28384	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Dağıtım Sistemi Gelirinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ
15 Ağustos	28385	İçişleri Bakanlığı	Yapı Ruhsatı Ve Yapı Kullanma İzin Belgesi Kullanılmasına İlişkin Mecburi Standard Tebliği
15 Ağustos	28385	İçişleri Bakanlığı	Yanan Ve Yıkılan Yapılar Formu Kullanılmasına İlişkin Mecburi Standard Tebliği
22 Ağustos	28389	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Alçak Frekans Kabloları ve Telleri-PVC Yalıtımlı ve PVC Kılıflı-Bölüm 2: İç Tesisatlar İçin İkili, Üçlü, Dörtlü ve Beşlilerden Oluşan Kablolar İle İlgili Tebliğ (TS IEC 60189-2)
22 Ağustos	28389	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ev ve Büro Tipi Elektrikli ve Elektronik Cihazların Hazır Bekleme ve Kapalı Moddaki Elektrik Enerjisi Tüketimleri İle İlgili Çevreye Duyarlı Tasarım Gereklilerine Dair Tebliğ (SGM-2011/7)'de Değişiklik
25 Ağustos	28392	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ev Tipi Buzdolapları, Derin Dondurucular, Buzdolabı Derin Dondurucular Ve Bunların Bileşimlerinin Enerji Etiketlemesine Dair Yönetmeliğin (94/2/AT) Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik